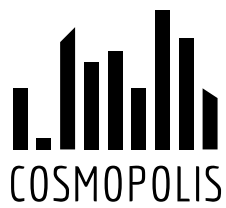

ŠPIONKA V KNIHOVNĚ

PŘÍBĚH
O NADĚJI
A SÍLE
SLOV

MADÉLINE MARTINOVÁ

COSMOPOLIS®

ŠPIONKA V KNIHOVNĚ

MADELINE MARTINOVÁ

Přeložila Marcela Nejdlá

THE LIBRARIAN SPY

© 2022 by Madeline Martin

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2023

Translation © Marcela Nejdlá, 2023

All rights reserved including the right of reproduction in whole,
or in part in any form.

This edition is published by arrangement with Harlequin Enterprises ULC.

This is a work of fiction. Names, characters, places and incidents are either
the product of the author's imagination, or are used fictitiously, and any
resemblance to actual persons, living or dead, business establishments, events,
or locales are entirely coincidental.

Cover photos © FoodAndPhoto / Shutterstock, Agata Kadar, Armando
Oliveira, czchampz / Adobe Stock

ISBN 978-80-271-3704-6

Johnovi – děkuju ti, že jsi mi ten rok jak na houpačce
pomohl zvládnout svou nekonečnou láskou
a podporou, a za to, že jsi se mnou absolvoval část
mého průzkumu při našem společném výletě do Lisabonu,
který mi navždy zůstane v paměti.

KAPITOLA PRVNÍ

Ava

Duben 1943

Washington, D.C.

Nebylo nic, co by Ava Harperová milovala víc než vůni starých knih. Zatuchlý pach letitého papíru a zvětralého inkoustu ji zval na cestu do svícemi ozářených sálů panských sídel, zasazených mezi zelenajícími se kopci, nebo prastarých hradů s věžičkami natahujícími se k nekonečným, neznámým nebesům. Byly tu objemné knihy, které kdysi hýčkaly dlaně předků, pročítali je učenci, hltali studenti lačníci po vzdělání. V těch křehkých zažloutlých stránkách se ukrývaly příběhy minulosti a všechno vědění.

Měla opravdu štěstí, že jí nabídli práci v oddělení vzácných knih v Knihovně Kongresu, kde byla prastará vůně historie vždy přítomná.

Prošla pod třemi oblouky k úhledným řadám stolů a opatrně sebrala komínek vzácných knih. Byly různé velké a těžké, měly ohmatané obálky a nerovné okraje stránek, a přesto hromádka nějak pěkně zapadla do sebe jako dokonalá skladačka.

Nedbalý návštěvník tady knihy nechal ležet poté, co si objednal mnohem víc, než mohl za odpoledne přechíst.

Mají větší oči než mozek. Tak to kdysi po Aviných stížnostech na tenhle obvyklý jev – kterým se sama často provinila – zhodnotil její bratr Daniel, když byl doma na dovolené.

A ona si na něj vzpomněla pokaždé, když na nějakou opuštěnou hromádku narazila. Ne že by to měla návštěvníkům za zlé. Ani dávní filozofové by nedokázali pojmut tolik informací za jedno odpoledne. Ale i tak se jí bratrova poznámka líbila, vždycky si vybavila, jak se Daniel usmál, když ji vyslovil.

Oba zdělili po matce mechově zelené oči, i když Avě v nich nikdy netančily takové jiskřičky veselí, jaké byly charakteristické pro jejího staršího bratra.

Pohled na hodinky jí potvrdil, že už je skoro poledne. Sevřel se jí žaludek, když si vzpomněla na krátký rozhovor s panem MacLeishem, který se ten den odehrál. Schůzka s knihovníkem Kongresu byla mimořádnou událostí, zvláště když po ní následovalo načmárání adresy na papírek a příslib nové příležitosti, která by pro ni mohla být zajímavá.

Ať už to bylo cokoli, pochybovala, že by jí to vyhovovalo víc než místo v oddělení vzácných knih. S potěšením studovala starobylé texty, poznatky dokázala zpracovat a utřídit a pomoci tak návštěvníkům knihovny odhalit hledané informace. Co by se jí mohlo líbit víc?

Ava přistoupila k poslednímu stolu vpravo a opatrně zavřela *La Maison Reglée*, ohmataná kožená obálka byla pod jejími prsty hladká jako máslo. Kniha ze sedmnáctého století byla jedním z mnoha gastronomických textů darovaných ze sbírky Katherine Golden Bittingové. Byla to obdivuhodná žena, která

své znalosti využívala ve svých funkcích na ministerstvu zemědělství a v Americké asociaci konzervátorů.

Každá kniha měla svůj příběh a Ava byla jejich strážkyní. Opustit místo tady by bylo jako opustit děti.

Robert se vznášel na svém obvyklém oblaku domýšlivosti a kritickým pohledem sledoval místnost. Zhasla světlo, aby se nemusela dívat na sardonický úšklebek svého spolupracovníka.

Natáhl ruku po *La Maison Reglée* a ve tváři se mu mihl podrážděný výraz.

„Já to uklidím.“ Ava si knihu přitiskla k hrudi. Koneckonců ani neuměl francouzsky. Nedokázal ji ocenit tak jako ona.

Vrátila svazek mezi ostatní ze sbírky, aby rodina byla zase pohromadě, a pak vyšla z honosných prostor knihovny. Přivítal ji svěží jarní washingtonský vzduch, vdechovala ho až k tramvaji, kterou se vydala na adresu napsanou na papírku.

Na E Street 2430, NW dorazila deset minut před schůzkou, což se ukázalo jako výhodné vzhledem ke všemu, čím musela projít, než se konečně dostala dovnitř. U strážní budky před vstupem ji zastavil přísně se tvářící muž, jehož výraz se během jejich hovoru nezměnil. Zjevně neměl pro schůzku o nic větší pochopení než ona.

Když ji konečně pustili dál, vykročila po cestě k budově s mohutnými bílými sloupy. Snažila se potlačit svou až příliš bujnou fantazii – které často popouštěla uzdu – a přinutila se kráčet dál. Další muž ji provedl vchodem do budovy a chodbou až do kanceláře, v níž byl jen stůl a dvě tvrdé dřevěné židle. V porovnání s nimi se zdály židle v oddělení vzácných knih

jako velmi pohodlné. Očividně to bylo místo určené pouze pro pohovory.

Ale o čem?

Podívala se na hodinky. Ať se s ní měl setkat kdokoli, opozdil se o deset minut. Zalitovala, že nechala doma na komodě ležet rozečtenou knihu. Nedávno začala číst *Rebeccu* od Daphne du Maurier, příběh mladé ženy a její nečekané lásky ji okamžitě strhnul. Záložka zůstala u stránek líčících příchod novomanželů do Manderley v Cornwallu.

Dveře do vedlejší kanceláře se rozletěly a dovnitř se přihnal muž v šedém válečném obleku – jednořadé sako s úzkými klopmi bylo navrženo s ohledem na co nejmenší spotřebu materiálu. Posadil se za stůl. „Jsem Charles Edmunds, tajemník generála Williama Donovana. Vy jste Ava Harperová?“

Jediné jméno, které jí něco říkalo, bylo to její. „To jsem.“

Otevřel složku, prolistoval ji a podal jí několik papírů. „Popište to.“

„Co to je?“ Přelétla je pohledem, samý právnícký žargon.

„Smlouva o mlčenlivosti.“

„Nepodepíšu nic, co si důkladně nepřečtu.“

Text byl sušší než obsah některých nezáživých vzácných svazků v Knihovně Kongresu. I tak ale pečlivě pročítala každé slovo, zatímco pan Edmunds na ni podrážděně zíral, jako by ji mohl očima přimět k podpisu. To samozřejmě nemohl. Čekala deset minut na jeho příchod; on tedy mohl počkat, než ona zjistí, k čemu se má upsat.

Vše nasvědčovalo tomu, že nesmí nikomu sdělit, co se v místnosti bude říkat o její potenciální pracovní příležitosti. Nebylo to nic až tak hroživého, a tak podepsala, což pan Edmunds ocenil netrpělivým odfouknutím.

„Mluvíte německy a francouzsky.“ Prohlížel si ji přes brýle s černými obroučkami, hnědé oči ji zkoumavě sledovaly.

„Můj otec byl něco jako lingvista. Musela jsem ty jazyky pochytit.“ Bodlo ji u srdce, když jí hlavou prolétla vzpomínka na okamžik před lety, kdy otec v hovoru volně přešel do němčiny v nadšení z nadcházejícího výletu s matkou k jejich dvacetiletému výročí. *Toho* výletu. Toho, ze kterého se její rodiče nikdy nevrátili.

„A také jste prý pracovala s mikrofilmy.“ Pan Edmunds povytáhl obočí.

Rty jí nejistě zacukaly. Když nastoupila do Knihovny Kongresu, její povinnosti se týkaly spíše oblasti archivnictví než typické role knihovnice, zachycovala tehdy na mikrofilmy staré noviny, jejichž stránky pomalu nahloďával čas. „Ano, to jsem dělala.“

„Vaše vláda vás potřebuje,“ pronesl věčným tónem, který nepřipouštěl námitky. „Jste zvána, abyste vstoupila do Úřadu strategických služeb, Office of Strategic Services – OSS – v rámci programu sběru informací nazvaného Mezirezortní výbor pro získávání zahraničních publikací, the Interdepartmental Committee for the Acquisition of Foreign Publications.“

Mozek jí jel na plné obrátky, jak se snažila pochopit, co právě řekl, otevřela ústa a bezmyšlenkovitě plácla první, co ji napadlo: „To je hodně velké sousto.“

„Zkráceně IDC,“ dodal bez zaváhání a humoru. „Je to tajná operace, v jejímž rámci se získávají údaje z novin a textů na neutrálních územích, což přispívá k shromažďování informací o nacistech.“

„Budu potřebovat výcvik?“ zeptala se, protože si nebyla jistá, jak ji znalost němčiny vybavila pro špehování Němců.

„Jak jsem pochopil, máte veškerý výcvik, který potřebujete.“
Začal před sebou znovu skládat složku. „Pojedete do Lisabonu.“

„Do Portugalska?“

Na chvíli se odmlčel. „Ano, to je jediný Lisabon, který znám.“

Nepochybně by se tam musela dostat letadlem. Začínalo ji mrazit kolem páteře, ale potlačila to. „Proč mě na to doporučují?“

„Protože mluvíte francouzsky a německy.“ Pan Edmunds zvedl ukazováček. „Umíte pracovat s mikrofilmy.“ Přidal další prst. „Fred Kilgour doporučuje váš bystrý intelekt.“ Ještě jeden prst.

To jméno znala.

Předloni pomáhala Fredovi, když převáděl na mikrofilmy zahraniční publikace pro knihovnu Harvardovy univerzity. Po měsících, které strávila stejnou prací pro Knihovnu Kongresu, mu s tím mohla snadno pomoci a on se rychle učil.

„A jste hezká.“ Pan Edmunds se opřel v židli, poslední bod byl vyřízen.

Kompliment byl v takovém prostředí stejně nepatřičný jako nežádoucí. „Co má můj vzhled společného s čímkoli z tady toho?“

Zvedl rameno. „Krásky jako vy mohou získat, co chtějí a kdy to chtějí. Pokud se tedy takhle nemračíte.“ Pokynul bradou. „Měla byste se víc usmívat, panenko.“

Tohle už bylo příliš.

„Neabsolvovala jsem Prattovu univerzitu jako nejlepší z ročníku a nezískala jsem tolik žádané místo v Knihovně Kongresu proto, aby mi někdo říkal panenko.“ Začala se zvedat.

„A máte páteř jako z ocele, slečno Harperová,“ řekl pan Edmunds a zvedl poslední prst.

Otevřela ústa k odpovědi, ale pokračoval: „Potřebujeme tyhle informace, abychom co nejpřesněji věděli, jak bojovat proti skopčákům. Čím dřív budeme mít tyhle podrobnosti, tím dřív tahle válka skončí.“

Zarazila se a poslouchala. Nepochybně věděl, že to udělá.

„Máte bratra,“ pokračoval. „Daniela Harpera, štábního seržanta roty C druhého praporu 506. pěšího pluku 101. výsadkové divize.“

Výsadková divize. Její bratr se postavil strachu z letadel, zatímco ona přísahala, že se k nim nikdy ani nepřiblíží.

„Přesně tak,“ odpověděla pevně. Nebýt jí, Daniel by nikdy nebyl v armádě. Byl by inženýr, jak vždycky chtěl.

Pan Edmunds si sundal brýle a podíval se jí přímo do očí. „Nechcete, aby se vrátil domů dřív?“

Byla to ošklivá otázka, která měla říznout hodně hluboko.

A zabrala.

Čím déle bude válka trvat, tím větší je riziko, že bude Daniel zraněn nebo zabit.

Dělala všechno, aby pomohla. Doporučeními na omezení spotřeby se řídila dobrovolně, dávno předtím, než to nařídil zákon. Každých několik měsíců darovala krev, pokaždé hned, jak jí to lékař dovolil. Místo aby chodila tančit a popíjet do *Elk Clubu* jako její spolubydlící, trávila Ava všechn volný čas v pomocném sboru u Červeného kříže, opravovala uniformy, stáčela obvazy, dělala všechno, o co ji požádali, aby pomohla mužům v zámoří.

Dokonce pravidelně používala červenou rtěnku, utíkala pro drahou rtěnku *Victory Red* od Elizabeth Arden, civilní protějšek k *Montezuma Red*, kterou nosily ženy ve službě. Rudé rty totiž byly výrazem odhodlání pustit se v téhle Hitlerově vál-

ce do boje. A ona by udělala cokoli, aby tomu tyranovi znepříjemnila život.

A pan Edmunds to všechno nejspíš věděl.

„Budete v Lisabonu dělat důležitou práci, která pomůže přivést vašeho bratra a všechny naše chlapce domů.“ Pan Edmunds se zvedl a natáhl k ní ruku, obchodník s obratným jazykem, připravený stvrdit dohodu. „Jdete do toho?“

Ava se podívala na jeho ruku. Měl silné a krátké prsty, upravené nehty.

„Předpokládám, že se tam budu muset dostat letadlem.“

„Ale nebudete z něj muset vyskočit.“ Zamrkal.

Její největší strach se před ní zhmotňoval.

Ale Daniel pro ni udělal mnohem víc.

K tomu, aby se dostala do Lisabonu, bude stačit jedna cesta letadlem. Jedno děsivé vzlétnutí a pak přistání a mezitím spousta času ve vzduchu. Začalo ji mravenčit na chodidlech a žaludek se jí zhoup.

Bylo to daleka to nejmenší, co mohla udělat pro něj a všechny ostatní členy americké armády. A nejen pro muže, i pro ženy, jejichž úkoly byly stejně nebezpečné.

Zvedla bradu a podívala se panu Edmundsovi zpříma do očí. „Už nikdy mi neříkejte panenko.“

„Máte to mít, slečno Harperová,“ odpověděl.

Napřáhla k němu ruku a pevně tu jeho sevřela, jak ji to učil otec. „Jdu do toho.“

Zazubil se. „Vítejte na palubě.“

O týden později v osm ráno ji z bytu, který sdílela s dalšími dvěma dívkami v Naylor Gardens, přijel vyzvednout černý

buick. Ostatní dívky pro ni uspořádaly něco jako večírek na rozloučenou, i když se navzájem znaly jen málo, z posledního cukru upekly dort, který ozdobily jásavě žlutými růžičkami. Velmi laskavé gesto.

Byla ráda, že jim její náhlý odchod nezpůsobí moc problémů. Ve městě, kde bylo jen málo nabídek bydlení, rychle našly někoho, kdo se měl do jejího pokoje nastěhovat hned druhý den – další dívka pracující ve státních službách, v nepostradatelné bílé halence s nažehleným límečkem.

Opustit Knihovnu Kongresu ale nebylo tak lehké. Ava se o ty vzácné knihy starala, jako by byly její součástí, pečovala o ně a něžně je hýčkala, dbala o to, aby byly milované a zacházelo se s nimi s úctou. Zvykla si na krásu knihovny, na hojnost vědění na dosah ruky každický den. Za ty tři krátké roky, co tu pracovala, se stala studnicí informací, byla připravená pomoci komukoli najít cokoli.

Vždycky byla hrdá na to, jak potřebná se cítí.

Teď se má pustit na neznámé území, o kterém ví jen to, co shromáždila za ten týden při svém zběsilém pátrání. Aspoň z toho, co se jí podařilo zjistit o Lisabonu, usoudila, že je důležité zabalit si několik klobouků, které by jinak snadno nechala doma. Kdyby se v Portugalsku ukázala na veřejnosti bez klobouku, považovali by ji za prostitutku.

A když už se do toho dala, využila poslední přidělové lístky číslo 17 na nové lodičky. Vzhledem k tomu, že byly na výběr jen čtyři barvy, dala přednost černé před hnědou, městskou hnědou a armádní červenohnědou. Boty nosila k jednoduché zelené zavinovací sukni áčkového střihu a zeleno-bílé blůzce z umělého hedvábí.

Když měla všechno hotové, čekala ji už jen mučivá cesta na

letišť. Prázdným žaludkem jako by se jí prohánělo hejno včel. Byla příliš nervózní, než aby ráno dokázala něco sníst.

„Nechcete se před odletem podívat na Mall?“ Řidič se jí v zrcátku podíval do očí. „Sakury právě rozkvetly a máme dost času.“

Po strašlivém útoku na Pearl Harbor Američani zanevřeli na krásu těchto stromů. Čtyři z nich porazili vandalové a spousta lidí se dožadovala toho, aby tohle gesto dobré vůle Japonska z doby před téměř třiceti lety bylo úplně zničeno.

V rozčilení z příprav na odjezd si Ava ani neuvědomila, že sakury nejspíš rozkvétají. Obvykle to bylo její nejmilejší období ve Washingtonu, i když v době ochranných válečných opatření byl doprovodný festival zrušen.

„To bych ráda,“ odpověděla, vděčná za jeho pozornost a za pár minut, při kterých nebude myslet na obávaný let. „Děkuju vám.“

Řidič zahnul doleva a auto se vleklo ulicemi předepsanou rychlostí třicet pět mil za hodinu; rychlost vítězství šetřící benzin. Konečně se v dohledu objevil Mall. Nebyl už tak oslnivý, jako býval, dokonale čistý vzhled narušovaly řady dočasných ubytoven a kanceláří pro dívky pracující pro vládu, kolem památníků se černala protiletadlová děla.

Ale stromy byly plné růžových květů, bylo jich tolik, že některé opadávaly a pluly vzduchem nebo tančily na hladině přílivové nádrže Tidal Basin jako nadýchané, křehké sněhové vločky. Ava tolik milovala procházky pod těmito stromy, když květy kolem ní jako by šeptaly a v neznatelném vánku se půvabně snášely k zemi.

Bylo to přesně to, co potřebovala, aby přestala myslet na let, který měla před sebou, a zapomněla na nervozitu z toho, že na

ni čeká pobyt v zemi, o které ví tak málo. Vlastně si nebyla jistá, co z toho je horší.

Aspoň do chvíle, kdy se na ranveji postavila do fronty na nástup do letadla a její nervy vibrovaly do neodbytného hučení motorů.

Letět letadlem bylo mnohem, mnohem horší.

KAPITOLA DRUHÁ

Hélène

Duben 1943

Lyon, Francie

Slova mají moc.

Pohled Hélène Bélangerové spočinul na papíře přilepeném na zdi, čistém a bílém proti šedi starých kamenů, s výraznými černými písmeny.

À bas les Boches.

Pryč s Němci.

Nedávno nalepený plakát nacistické síly, které okupovaly Zone libre už šest měsíců, ještě nestihly strhnout. Neměla by se na ten plakát ani dívat, ale nedokázala od něj odtrhnout oči. Ne když se jí přitom rozbušilo srdce z touhy něco udělat.

Papír ale nejspíš brzy někdo strhne a místo něj se objeví jiný; ukázka odporu proti jejich utlačovatelům.

Odbojové hnutí, Résistance – stateční muži a ženy, kteří vzdorovali německým okupantům –, o sobě dávalo vědět po celém Lyonu, drze a beze strachu.

Hélène pocítila, jak jí za límec kabátu vklouzl ledový prst, a zachvěla se. Chlad zataženého dubnového podvečera by před

několika lety sotva cítila, ale omezené přiděly jídla ve městě se na jejím těle projevíly a tam, kde kdysi byly plné křivky, teď pod kůží čněly ostré kosti. Nacisti ovšem hladem netrpěli. Naopak, bohatě si doprávali jídlo utržené od úst hladovým rodinám a popíjeli nekonečné litry vína uloupeného z francouzských sklepů. To vše tu bylo jen pro jejich nenasytné choutky.

Odtrhla oči od zdi a rychle vykročila po Rue Sala, dřevěné podrážky bot klapaly po dlažbě. Téměř prázdné ulice a těžké šedé mraky nad hlavou nijak nepřispívaly k úlevě od pocitu strachu, který jí svíral žaludek.

Po proutěném dně nákupního košíku se jí převalovalo jen několik pokroucených topinamburů. Tyhle žluté kvetoucí rostliny se dřív používaly jako krmivo pro dobytek, teď ale jejich hlízy držely francouzský lid při životě, nahrazovaly tuky a maso, které už téměř nebyly k sehnání.

Doufala, že koupí aspoň kousek chleba, ale přišla pozdě. Všechno ztvrdlé zboží už bylo vyprodané, zůstaly jen čerstvé bochníky, které se ale budou moci prodávat až zítra. Jak toužila po dnech, kdy si mohla koupit chleba ještě horký z pece. Ale to bylo předtím, než zákony o přidělech nařídily pekařům, že nesmí prodávat chleba dřív než za čtyřiaadvacet hodin po upečení. Nejenže se ztvrdlý chleba snadněji krájel na přesně odměřené kousky, ale také to Francouzům bránilo zhltnout jídlo příliš rychle. Nebo tak to aspoň tvrdily úřady.

Ne že by na čemkoli z toho záleželo. Poprvé za celé roky se Hélénin prázdný žaludek nesvíral hlady. Tentokrát se jí vnitřnosti svíjely úzkostí z toho, co ji čeká v malém bytě v Rue du Plat.

Nebo spíš z toho, kdo ji tam *nečeká*.

Joseph.

Dva dny a jedna noc uplynuly od jejich hádky, doposud jejich nejhorší. Slova mají moc a ona je v hněvu se vší silou obrátila proti svému manželovi.

Byl to muž, který bojoval a přinášel oběti ve Velké válce a který se po tom, co viděl v bitvě u Verdunu, stal pacifistou. Když ho poznala, ukončila právě školu pro sekretářky. Zaujal ji jeho vynikající mozek a nadání na chemii.

Ted' odvracela pohled od světlé, namodralé šmouhy na zdi vedle jejich bytu. Bývalo to *V – vítězství*, znak francouzského odporu proti nacistům a slib, že Résistance nakonec vítězství dosáhne. To *V* na zvětralý kámen spěšně načmárala vlastní rukou a stalo se důvodem k hádce. Ještě v prstech cítila suchou drsnost modré křídly, kterou nosila v kabelce. To bylo všechno, co dokázala, protože manžel hlídal každý její krok. Přistihl ji uprostřed činu a jeho obvykle vážný výraz potemněl hněvem. Obořil se na ni, jakmile se za nimi zavřely dveře bytu, a v tu chvíli proti němu použila ta nejdrsnější slova.

Pak propukla hádka. On jí vyčítal, že není pořádná vichistická žena – matka a hospodyně, poslušná příkazů svého manžela. Taková žena, jakou ale nikdy nebyla. A on to od ní ani nikdy nečekal. A co víc, vichistický režim spolupracoval s nacisty, kterým se toužila postavit. Už jen to bylo víc, než dokázala snést. Ve vzteku pojmenovala jeho neochotu přidat se k odboji jako zbabělost.

Od té doby nebyl doma.

Jenže Joseph nebyl malicherný. Z nich dvou byla ona ta vznětlivá, příliš impulzivní. Ať mu v návratu domů bránilo cokoli, určitě to nebyla zlost a uražená ješitnost po jejich hádce.

Marné byly i všechny pokusy sejít se s Etiennem, jeho nejbližším přítelem – zašla k němu domů, ale neotevřel jí. Napad-

lo ji zajít na policii, ale věděla, že úzce spolupracují s gestapem, muži, kteří byli chladní a krutí a nejspíš by jí moc nepomohli.

Jestli se ale Joseph nevrátí ani další den do setmění, zoufalství ji dovede na policii, ať je riziko jakékoli.

Ted' už viděla masivní dřevěné dveře svého domu, vešla do dvora. Všude bylo ticho.

Krátce se zastavila u schránky, ale nebylo v ní nic, co by jí naznačilo, kde Joseph může být. Nervozita v ní stále sílila, marně se snažila potlačit naději, že by na ni mohl čekat doma.

Dovlekla se po schodech do čtvrtého patra k malému bytu, který Josephovi zůstal po rodičích. Jeho matka zemřela několik let před válkou, a ačkoli Hélène s Josephem byli tou dobou v Paříži, Joseph se rozhodl nechat si byt na dovolené. Několikrát ho pak využili. Zvlášť jedno léto, kdy za dne prozkoumávali křivolaké uličky a dlouho do noci popíjeli víno na břehu Rhôny, zatímco teplý červencový vzduch se zvolna ochlazoval. A byt jim pak posloužil jako útočiště, když do Paříže vpochoďovali Němci. Do Lyonu tehdy utíkalo tolik lidí, že by jinak takové bydlení nesehnali.

Joseph nechtěl z Města světél uprchnout, přestože je všichni varovali, aby odjeli, vzpíral se tomu, že by opustil své studenty a svou práci. Ale nakonec to všechno nechal v Paříži, aby ona byla v bezpečí. To bylo ale před třemi lety, když jejich manželství ještě bylo šťastné.

Odemkla dveře a vstoupila do temné, tiché chodby.

„Joseph?“

Přestože nečekala odpověď, zaplavilo ji zoufalství, když se žádná neozvala. Opravdu odešel. Ale kam? A kdy se konečně vrátí?

* * *

Nebe potemnělo, blížil se zákaz vycházení. Vteřiny se nekonečně vlekly, když čekala, až Joseph přijde domů. Chystala se jít raději brzy spát, udolaná vyčerpáním z těžkého srdce a prázdného žaludku, když vtom uslyšela lehké zaťukání na dveře.

Joseph by přece neklepal. Leda by, samozřejmě, zapomněl klíč.

Rozběhla se ke dveřím, tak chvatně, že jí prkna podlahy téměř neskřípala pod nohama. Ale na druhé straně dveří nestál její manžel. Stála tam neznámá žena s plavými vlasy, které se podobaly těm jejím, a zírala na Hélène velkýma ostražitýma tmavýma očima.

Hélène při pohledu na cizí ženu ztuhla krev v žilách. Chtěla zabouchnout dveře, ale žena na jejich lesklý dřevěný povrch položila ruku v rukavici, aby jí v tom zabránila.

„Pierre.“ Byl to tak tichý šepot, že Hélène to jméno sotva rozeznala.

„Je tady?“ pokračovala žena téměř neslyšně. „Prosím, musím s ním mluvit.“ Vystrašeně se ohlédla.

Přesně takového chování si sousedky jako třeba madam Arnaudová nejspíš všimnou.

Hélène pokynula ženě dovnitř, aby jí zabránila říkat něco dalšího. I když neznala nikoho jménem Pierre, ta žena byla zjevně v nebezpečí.

Což znamenalo, že v nebezpečí je teď i Hélène.

Ale nějak ji nemohla vyhnat. Ne když Joseph tak záhadně zmizel. Ne když jí jakási dotěrná myšlenka napovídala, že by to všechno spolu mohlo souviset.

Neznámá žena na chvíli zaváhala, než překročila práh. Hnědý kabát měla pokropený kapkami deště, venku mrholilo.

Pod kabátem měla tmavě červené šaty pod kolena. Její oblečení se zdálo čisté a v dobrém stavu, černé boty ale byly okopané a ošoupané tak, že by je už nikdo neopravil.

Když se za ní zavřely dveře, žena znovu promluvila: „Prosím, musím mluvit s Pierrem. Víím, že jsem sem neměla chodit, ale nemám jinou možnost.“

Hélène zavrtěla hlavou. „Neznám žádného Pierra, ale třeba bych vám mohla pomoci. Co se stalo?“

Ženiny oči se ještě více zvětšily, couvla ke dveřím.

„Jde o policii?“ naléhala Hélène tiše. „Gestapo?“

Srdce jí bušilo vědomím rizika, které na sebe bere. Tahle žena mohla být kolaborantka jako madam Arnaudová přes chodbu, která všechny sledovala korálkovými očima dravce a vždycky utrousila nějakou poznámku o tom, že Hélène nemá děti. Jenže jen málokdo se mohl vyrovnat plodnosti madam Arnaudové, matky osmi synů. To tedy rozhodně byla pořádná vichistická manželka.

A jestli je tahle neznámá žena kolaborantka, pak Hélène určitě udá za to, že mluvila o gestapu jako o nebezpečí.

Žena zoufalým pohledem přejela prostor za Hélène, jako by něco hledala. „Potřebuju doklady.“

Hélène se zamračila. „Já tady žádné doklady nemám.“

„Průkaz totožnosti, nový. Řekli mi, že Pierre...“ Ženě do očí stoupily slzy, tvář se jí nakrabilila. „Před několika měsíci jsem unikla zatýkání v Rue Sainte-Catherine a od té doby se skrývám, ale každé místo, kam přijdu, už je prozrazené. Potřebuju nové doklady. Takové, na kterých nebude tohle.“

Třesoucíma se rukama vytáhla svůj průkaz, stálo tam, že se jmenuje Claudine Goldsteinová, nahoře bylo červené razítko. *JUIF*. Žid.

Hélène okamžitě věděla, o jakém zatýkání Claudine mluví. Každé úterý se těžce zkoušení Židé stavěli do fronty kvůli jídlu a lékařské péči, byli pod takovým útlakem, že museli prakticky žebrať o přežití. A právě den, kdy bylo Unii francouzských Židů povoleno nabídnout ubožákům laskavost a soucit, si gestapo vybralo k útoku. Zatkli všechny členy organizace stejně jako ty, kteří si přišli pro pomoc. Srdce jí bolelo pro tu nespravedlivost tenkrát, a ta bolest se jí připomněla i teď.

HLAVOU jí letěly otázky, ale věděla, že jí na ně žena neodpoví: Kde se skrývala? A kam půjde teď?

„Omlouvám se, ale Pierra neznám,“ odpověděla a hrud' se jí přitom stahovala bolestí.

Obličej Claudine zastřela sklíčenost, rysy jí povadly rezignovanou apatií. „Už nemůžu utíkat. Když nebudu mít papíry, pošlou mě pryč jako všechny ostatní.“ Zamrkala, po tváři jí stekla slza. Nemýlila se, ale ta představa zažehla v Hélène oheň.

„Vezměte si moje.“ Popadla kabelku a vytáhla z ní úhledně poskládané doklady. Nejen doklad totožnosti, ale také potravinové a šatní lístky. Koneckonců, stejně byly na její jméno. Bez dokladů jsou jí k ničemu. A možná trocha jídla a nové oblečení pomohou nějak Claudine při útěku.

Žena otevřela ústa. „Vaše? Ale jak...“

„Jsme si podobné a jsme asi stejně vysoké,“ odpověděla Hélène a vtiskla papíry Claudine do ruky.

Žena si ale vzácné doklady nevzala. „Co budete dělat vy?“

Hélène tu otázku ignorovala, nehodlala teď myslet na následky. „Já nejsem v takovém nebezpečí jako vy.“

A Claudine opravdu hrozilo velké nebezpečí. Až příliš mno-

ho Židů nacpali do vlaků a pak už je nikdo neviděl – rodiny, nevinné děti, bylo to víc, než Hélène dokázala snést, a také důvod, proč na svého manžela tak naléhala, aby se přidal k hnutí odporu. Teď se ocitla v situaci, kdy mohla opravdu pomoci, a tu příležitost nepromešká.

„Prosím.“ Znovu strčila doklady Claudine do ruky a tentokrát si je žena váhavě vzala.

„Za chvíli začne platit zákaz vycházení,“ pronesla Hélène. „Zůstaňte tu do rána.“

Ale Claudine zavrtěla hlavou. „Nemůžu vás ještě víc ohrozit, zvlášť když teď...“ Hlas se jí zadrhl, zvedla ruku s doklady. „... mám tohle.“

Ale Hélène nechtěla její díky. Bylo to to nejmenší, co mohl každý francouzský občan udělat pro Židy, které nacisti tak otevřeně a krutě pronásledovali. Vzpomněla si na Lucii.

Byla to jediná žena, se kterou se Hélène v Lyonu spřátelila. Jednoho deštivého rána se seznámily ve frontě na chleba. Lucie měla deštník a nabídla jí, aby se k ní schovala. Počasí bylo pochmurné a chladné, ale Luciina slunná povaha to ráno rozzářila. Ani Lucie neměla děti, stejně jako Hélène. Ale na rozdíl od Hélène dokázala Lucie odbýt nešetrné poznámky s veselou lhostejností.

Vždycky viděla paprsek světla, bez ohledu na to, jak temný byl svět kolem.

Pomáhala Hélène překonávat ty těžké dny, kdy je začal trápit hlad, jejich pohodlí omezil zákaz vycházení a nemohli opustit dům bez dokladů a přidělových lístků.

A tak to šlo dál, dokud jedné noci Lucie a její manžel nezmiželi. Jejich byt byl obrácen vzhůru nohama a vyrabován. Hélène nemohla své přítelkyni nijak pomoci, i když se ji několikrát

pokoušela najít. Přibližně v té době jí také Joseph zakázal jakkoli se zapojit do činnosti odboje, takže nemohla nic dělat. To pobouření v ní ale zůstalo, bublalo pod povrchem.

Teď aspoň něco udělala.

Zavřela za Claudine dveře a znovu ji pohltilo ticho a prázdnota bytu.

Důsledky jejího rozhodnutí jí ale došly časně ráno, když celý Lyon ještě spal. Zákaz vycházení pominul a Joseph se pořádku ještě nevrátil. Jenže teď nemůže jít na policii a ptát se na něj. Nikdo s ní nebude mluvit, když předtím nepředloží doklady, a pokud nahlásí, že je ztratila, budou hledat zloděje. Kdyby Claudine chytili s papíry, které budou považovat za ukradené...

Ne, jít na policii už nepřichází v úvahu.

Pohled do kuchyně odhalil jen patku chleba a pár topinamburů, které se jí podařilo sehnat předešlého dne. To nestačí.

V žaludku, který včera nedostal ani ubohou polévku, jí zakručelo. Tohle jídlo jí nevystačí ani na den, natož tak dlouho, než přijde na nějaké rozumné řešení.

Bude muset znovu zajít za Etiennem, zjistit, jestli už není doma, protože neznala nikoho jiného, na koho by se mohla s důvěrou obrátit o pomoc. Jejich současný svět byl osamělý, lidé museli být opatrní na to, co říkají, co dělají a s kým se stýkají. Byl to nepřátelský svět, ve kterém se okupanti oháněli samopaly a strachem, zatímco Francouzi měli jen prázdné nákupní košíky a sílu zakázaných slov.

UVědomila si, že bude lepší, když počká, až se ulice zaplní lidmi, aby nevzbudila podezření, a tak si uvařila topinambury a snědla je s okoralým chlebem. Když začalo svítat, popadla

nákupní koš a kabelku, jako kdykoli jindy, a vyšla z bytu. Jen málokdy ji někdo zastavil kvůli dokladům a nejspíš ji nikdo nebude obtěžovat ani dnes. Stačí jen chovat se normálně.

Ale chovat se normálně, když máte srdce až v krku, je těžké. Nejdřív šla příliš rychle, klapot bot zněl nápadně i jejím vlastním uším. Zpomalila a dívala se přímo před sebe, soustředila se na svůj cíl a doufala, že ji nikdo nezastaví.

Už byla kousek od Etiennova bytu na Croix-Rousse, ulice se tady zvedaly tak strmě, že musela zpomalit, aby nezačala funět. Jednu zeď pokrývaly čerstvě nalepené letáky s nápisy *Viva de Gaulle!* Ať žije de Gaulle, muž, který je pobízел k odporu vůči německému útlaku.

Několik metrů před Hélène se zpoza rohu vynořil německý důstojník. Časné ranní slunce se zalesklo na jeho naleštěných černých botách a odrazilo se od vyznamenání na jeho hrudi. Uviděl letáky a přimhouřil oči.

Boty mu klapaly po dláždění, když zamířil ke zdi a škul za jeden z letáků. Odtrhl se kus, ale horní část s nápisem paličatě zůstávala přilepená na zdi. Vztekle škul znovu, tentokrát byl úspěšnější, na zdi zůstala jen část s „le“.

Se zaťatými zuby se prudce otočil. „Vy. Stůjte.“ Bělovlasý muž vpravo od něj poslechl.

„Doklady,“ nařídil důstojník.

Muž zalovil v kapse kabátu, jeho artriticky pokroucené prsty se pohybovaly jen pomalu, jak se pokoušel vytáhnout doklady.

Hélène bude další na řadě. Jestli ji chytí bez papírů, bude muset tvrdit, že je ztratila. Zahne za příští roh, aby rozzuřenému důstojníkovi unikla. Srdce jí tlouklo tak rychle, že skoro

nemohla dýchat. Ale přinutila se jít dál, rovnoměrnými kroky jako všichni kolem.

„Stát!“ ozvalo se za ní.

Šla dál.

„Madam,“ zavolal důstojník drsným hlasem. „Stůjte.“ Kolem bohužel nebyly žádné jiné ženy, muselo to být na ni. Tři muži na druhé straně ulice se na ni podívali, oněmělí úlevou, že se terčem nacistovy zloby nestanou oni. Za jiných časů by jí šli na pomoc, vyzbrojení francouzskou galantností a dobrými úmysly.

Hélène se otočila, stála k důstojníkovi čelem. Natáhl ruku. „Doklady.“

Pokusila se polknout, ale zjistila, že jí vyschlo v hrdle. Kabelka na rameni byla neobvykle lehká, zbavená tíže dokladů, které tak neuváženě darovala.

„Samozřejmě,“ snažila se odpovědět co nejledabyileji, zatímco štrachala v kabelce. I když byl den chladný a vlhký, cítila, jak se jí potí dlaně.

Důstojník netrpělivě mávl rukou. „Hned.“

„Pardon.“ Dál prohrabávala neexistující věci na dně prázdné kabelky. „Nějak je nemůžu najít.“

Většina Němců, kteří pochodovali Lyonem, neuměla moc francouzsky. Doufala, že tenhle důstojník je na tom stejně. Neschopnost komunikace by ji mohla zachránit.

Šedé oči byly jako chladný kov. „Vy je snad nemáte?“ zeptal se dokonalou francouzštinou.

Sevřel se jí žaludek. „Myslela jsem, že je mám.“ Mírně pokrčila rameny a pokusila se o okouzlující úsměv.

Jeho výraz se nezměnil. „Vy nemáte svoje doklady?“

Než by přiznala, že je nemá, znovu začala prohledávat ka-

belku. Jeho ruka vyletěla a sevřela jí tenké zápěstí tak pevně, až to zabořelo.

Prekvapeně vykřikla. Sjela pohledem k mužům na druhém chodníku, ale viděla, jak mizí. Zbabělci.

„Jestli nemáte doklady, pak vás zatknou,“ pronesl Němec tou dokonalou francouzštinou.

„Elaine,“ ozval se hlas.

Hélène i důstojník zvedli hlavu a uviděli muže, který k nim utíkal s doklady v ruce.

Etienne.

„Elaine,“ zlobil se. „Zase jsi je nechala doma.“ Omluvně se usmál na Němce. „Však to znáte, když ženy odcházejí z domova, starají se víc o to, jak vypadají, než aby s sebou měly všechno, co potřebují.“

Důstojník ho sjel podrážděným pohledem a natáhl volnou ruku, by si od Etienna vzal doklady.

Hélène se v duchu přikrčila, čekala, co jí důstojník udělá, až zjistí, že to nejsou její papíry. Němec jednou rukou průkaz otevřel. Byl na jméno Elaine Rousseauová a na fotografii byla Hélène.

Snažila se zachovat klidnou tvář.

Jak to, že Etienne má něco takového?

Důstojník ji pustil, zavřel průkaz se slyšitelným plesknutím a hodil ho zpátky Etiennevi. „Dávejte na vaši roztržitou ženu lepší pozor. Málem jsem ji pro její pošestilost zatknul.“

„*Oui, monsieur.*“ Etienne kývl, vzal si doklady a objal Hélène kolem ramen. Pomalu vydechla zadržovaný vzduch, vděčná za Etienneovu sílu. Jeho paže ji podepřela. Téměř se pod ní podlamovaly nohy, vždyť se málem nechala chytit, navíc by je dovedla k tomu, že její papíry zmizely. K pátrání po Claudine.

Důstojník se otočil na podpatku a vyrazil cestou, kterou přišel, zahnul za roh a vyšťekl na kohosi příkazy, aby strhal zbylé letáky. Etienne plivnul na místo, kde nacistá stál, a obrátil se k Hélène. „Ublížil ti?“

Ruka ji ještě bolela z toho, jak nemilosrdně ji Němec sevřel, ale nezatkl ji. Claudine nenajdou. To bylo všechno, na čem záleželo. Zavrtěla hlavou. „Jsem v pořádku.“

„Kde máš doklady?“ zeptal se Etienne.

„Kde ty jsi přišel k těmhle?“ Ukázala na knížečku v jeho ruce.

„Tady nemůžeme mluvit.“ Zavedl ji do svého bytu v pátém patře, ještě menším, než byl ten její.

Nebylo obvyklé, aby svobodný muž pořádal večírky, takže u něj v bytě ještě nikdy nebyla. Teď rozpačitě stála uprostřed obývacího pokoje a rozhlížela se po skromně zařízené místnosti. V otevřeném prostoru byla nejen ošoupaná zelená pohovka, uprostřed prosezená, ale také kulatý kuchyňský stůl a malý sporák. Vpravo byly dveře, nejspíš do jeho ložnice. Na oknech nevisely závěsy, na stěnách žádné obrazy. Okenice byly přivřené, takže uvnitř panovalo šero.

V zatuchlém vzduchu se vznášela vůně cigaret a cikorky. Etienne rozevřel jednu okenici, tiché klapnutí zaznělo v místnosti jako výstřel, zároveň šero prořízly paprsky světla. „Tak, posad' se tady.“

Jedním pohybem smetl ze stolu drobký i rozevřené noviny, které se snesly na zem. Potlačila nutkání shýbnout se pro ně a poskládat je, místo toho se svezla na tvrdou židli, vděčná za její pevnou oporu, a pokoušela se vzpamatovat ze strachu z toho, co by se stalo, kdyby se Etienne v pravou chvíli neobjevil. Mohli ji chytit. Stejně jako Claudine. A Joseph...?

„Ty víš, kde je můj manžel?“ zeptala se a stiskla dlaně k sobě, aby se přestaly třást.

Etienne přešel ke sporáku a nalil dva šálky kouřící světle hnědé tekutiny připravené z praženého ječmene a čekanky. Sice ten nápoj nepřinášel tak posilující účinky jako šálek opravdové kávy, ale byla šťastná, že bude moci svlažit vyprahlé hrdlo. Vzala si šálek a sevřela ho v ledových prstech.

„Kde máš doklady?“ Podal jí krabici sacharínových tablet, nedostatečnou náhradu cukru v těchto dnech.

Odmítla.

Pokřčil rameny a hodil si jednu tabletu do šálku, žblunknutí v tom tichu zaznělo až příliš hlasitě. S nonšalantním výrazem se usadil a povytáhl obočí, čekal na odpověď.

Foukla do obláčku páry zvedající se z nápoje a opatrně usrkla, nebyla si jistá, jak má odpovědět.

Etienne s Josephem si byli blízcí jako bratři, Etienne byl o dva roky mladší, o svém věku ale lhal, aby ho během Velké války přijali do armády. I tak si ale nemohla pomoci, přemýšlela, jestli mu opravdu může důvěřovat.

Etienne sáhl do kapsy a vytáhl doklad totožnosti, rozevřel ho na stole a odhalil tak jméno Elaine Rousseauová a její fotografii. „Oba máme svá tajemství.“ Jedním prstem k ní doklad posunul.

„Někomu jsem svoje doklady dala.“ Napřímila se a podívala se mu přímo do očí. „Ženě, která je potřebovala víc než já.“

„Claudine,“ poznamenal a pak našpulil rty, jako by to nejradši vzal zpátky.

Hélène se napila cikorky, aby zakryla svoje překvapení. „Je to tvoje přítelkyně?“

„Je to žena v nouzi. To je všechno, co potřebuješ vědět.“ Sáhl

do krabice pro podomácku ubalenou cigaretu a zapálil si. Pach hořícího sena zaplnil prostor mezi nimi, palčivý kouř ji zaštipal v nose a očích. Už by na ten zápach mohla být zvyklá, vzhledem k tomu, že Francouzi kouřili všechno, co mohli usušit a zabalit do papírků, když teď byl tabák tak vzácný.

„Kdo je Pierre?“

Etiennův obličej byl dál bez výrazu, ale Hélène se nehodlala nechat ošálit. „Kdo to je?“ Postavila šálek na stůl, ale dál prsty objímala to útěšné teplo. „Chci vědět, co se děje. Chci vědět, kdo je Pierre a co má společného se zmizením mého manžela. Chci vědět, kde je Joseph.“ Hlas se jí chvěl, nedokázala už ovládat své emoce.

Nejbližší přítel jejího manžela upíral oči na desku stolu, oněmělý, zatímco jeho pravá noha začala s úzkostnou energií podupávat, páchnoucí cigareta mu mezi prsty dohořela na žhnoucí popel.

„Už nemůžeš být Hélène,“ pronesl konečně.

„To vím,“ odsekla, její tón nijak neskrýval podráždění, které ji zaplavovalo. „Kde jsi k tomuhle přišel?“ Zvedla falešné doklady. „Máš to od Pierra?“ Vzácné papíry se jí třáslы v ruce.

Etienne se zamračil. „Musíš opustit svůj domov, když tvoje jméno nebude souhlasit s tím, které je tam hlášené,“ vytácel se.

Jeho noha sebou dál cukala, šálek na stole chřestil.

Pustila doklady i šálek a bouchla rukou do stolu před ním. „Co se děje? Kde je můj manžel?“ Pohledem se vpíjela do jeho krví podlitých očí, všimla si modřiny na neoholené bradě. Pod jedním obočím měl také malou ranku. „Etienne.“

Jeho noha ustala v pohybu. „Josephu zatkli.“ Etienne polknul. „Z politických důvodů.“

„Politické důvody?“ Svět se s ní zatočil. Josephu zatkli. A ona

už nemá svoje doklady, takže nemůže jít na policii a udělat, co je v jejích silách, aby dosáhla propuštění. „On je...“ Skoro nedokázala artikulovat. Po všech těch měsících dohadů jí to připadalo příliš pokrytecké. Po tom všem, co od ní požadoval, a všem, co jí zakazoval dělat.

Po tom, co ho nazvala zbabělcem za to, že se obrací zády ke své zemi.

„On je v odboji?“ zeptala se. „On je Pierre?“

Etienne potáhl z cigarety. Její špička rudě zazářila a v obláčku vyfouknutého dýmu bylo jeho přikývnutí téměř nepostřehnutelné.

V tu chvíli se Hélènin svět vychýlil z osy. Všechny ty chvíle, kdy Joseph prohlašoval, že odboj nedělá nic, všechno to, jak ji omezoval. A přitom s nimi celou tu dobu spolupracoval. V očích ji varovně zaštípaly blížící se slzy, ale zatnula ruce v pěst, dokud to nepřešlo.

Na vypořádání se s emocemi bude mít čas později. Teď je chvíle na otázky.

Podívala se na doklady před sebou a zamyslela se nad fotografií. Šaty byly tmavé, na černobílé fotografii byla jejich barva nejasná, ale poznala nabrané okraje výstřihu do V, tehdy tak oblíbené. Šaty byly sytě zelené a pořád ještě jí visely doma v šatníku. Když je měla naposledy na sobě, Joseph jí řekl, že vypadá krásně, a trval na tom, že ji vyfotí.

Připadalo jí hloupé stát v jejich bytě a nechat se fotografovat, když je za ní jen prázdná stěna, proto se jí na fotce koutky úst zvedají v nejistém úsměvu. Teď to pochopila. Joseph ji nefotil, aby měli památku; vyfotil ji, aby jí udělal falešné doklady. Potřebovala jen, aby Etienne to podezření potvrdil.

Zvedla průkaz a natáhla ho k němu. „Dělal tohle Joseph?“

„Pro případ, že by se něco stalo.“ Etienne rezignovaně vzdychl. „Aby tě chránil. Nemohl jsem ti to donést, dokud mě nepustili.“

Znovu se podívala na modřinu na jeho bradě. Na ránu pod obočím. Bili ho. A to samé udělali i Josephovi.

Hrud' se jí stáhla bolestí kvůli manželovi, jehož roky vojáka připraveného k bitvě skončily dávno předtím, než se seznámili.

U Verdunu ho zranil šrapnel. Mluvil s ní o tom jen jednou, o tom, jak bomba zabila všechny muže kolem, jen jeho a Etiennea ne. Joseph byl zasažen do nohy. Doklad toho zranění byl pořád ještě viditelný, pod kolenem měl zjizvenou kůži, jizva se mu táhla podél lýtky, stále lehce pokulhával.

Etienne z té bitvy vyšel bez zranění, ale on měl vždycky štěstí. I teď seděl vedle ní, zatímco Joseph zůstal ve vězení.

„Proč pustili tebe, ale jeho ne?“ dožadovala se odpovědi.

Únavou se mu prohloubily vrásky mezi obočím, sklíčeně uhnul pohledem. „Měl jsem štěstí.“ Hlas měl nevýrazný, típnul cigaretu.

„Kdy ho pustí?“

Potrásl hlavou, podíval se na ni. „Nepředpokládáme, že ho budou zadržovat moc dlouho.“

„My?“ opakovala. „Résistance.“

Přikývl.

Byla v tom jistota, která sejmula trochu napětí z jejích ramen. Jsou tu lidi, kterým na něm záleží. A třeba by mohla pomoci i ona.

„Chci se přidat k odboji,“ řekla.

„Ne.“

Ostře se na něj podívala, odmítala couvnout, už ji unavovalo, jak jí i Joseph pořád říkal ne. Všechny ty měsíce, kdy dychtila vrhnout se do boje proti okupantům, a všechny ty měsíce,

kdy on tvrdil, že odboj je k ničemu. Naléhal na ni, aby zůstala doma, čekala v nekonečných frontách a vytvářela hostiny z ubohých přídělů jídla.

To, že nemohla odvést svůj díl v boji proti nacistům, jí teď připadalo jako zrada. Jako by nebyla dost dobrá na to, aby se ke statečnému boji těch mužů a žen také připojila.

Teď jí nikdo nebude říkat ne, když její úsilí může přispět k tomu, že Joseph bude dřív na svobodě.

„Nemůžu se vrátit ke svému jménu,“ pronesla. „Také jsi říkal, že se nemůžu vrátit domů.“

Etienne přimhouřil tmavé oči.

„Chci se přidat k odboji,“ prohlásila. „Chci pomoci Josephovi.“

Naprázdno polkl. „Joseph by nechtěl, aby ses do toho zapletla.“

„Toho jsem si dobře vědoma,“ procedila přes zaťaté zuby.

„Je to nebezpečné.“ Vstal a ve spěchu kopl do stolku. Nepodíval se na ni, obrátil se ke dřezu a umyl svůj šálek.

„To je mi jedno,“ odsekla. „Udělám cokoli, abych ukončila tuhle okupaci, osvobodila naše vojáky a svého manžela. Abych zastavila ponižování naší země a nechutné zacházení se Židy.“

Koutky úst mu zvedl nečekaný úsměv. „Joseph říkal, že tohle řekneš.“ Ale i tak naklonil hlavu na stranu. „Nikdy mi to neodpustí.“

„To je mi taky jedno.“

Etienne se rozpustile rozesmál. „Můj přítel měl se všemi svými obavami ohledně vás pravdu, madam. Máš štěstí, že jsem vždy vyhledával spíš odpuštění než povolení.“

Vytřeštila na něj oči. „Myslíš tím...?“

Natáhl k ní ruku a propletl dlouhé teplé prsty s jejími. „Elaine Rousseauová, vítej v odboji.“

KAPITOLA TŘETÍ

Ava

Číst se dá mnoha způsoby. Buď v rohu pohovky se šálkem silné kávy, nebo v posteli s knížkou nad obličejem – je ale třeba přiznat, že právě to není bez rizika. Ale jsou tu i nekonvenční metody jako čtení při vaření večere nebo při přecházení ulice, někdy dokonce i při čištění zubů, když je příběh opravdu strhující.

Zjevně další možností je posadit se u okénka na palubě kovového tubusu, který se řítí příliš rychle desítky tisíc metrů nad zemí. Díky hvězdám za Daphne du Maurier a její napínavý příběh, který pomohl Avě zapomenout, že sedí v letadle.

Alespoň z větší části.

Když letadlo plulo po obloze jako pták za jasného dne, bylo snadné ztratit se v knize, kterou držela v ruce. Při sebemenším otřesu a rachotu turbulencí ji však sevřel strach a připomněl jí, jak nejistý je její život, když ho ve vzduchu drží pouhých několik centimetrů kovu. V těch děsivých chvílích si nemohla pomoci, vzpomínala na matku a otce, jejichž letadlo se při osudné cestě z Francie domů zřítilo k zemi. Co asi prožívali, na co asi mysleli v těch posledních strašlivých vteřinách svého života?

Ke zklamání muže vedle sebe nechala Ava stínítko okna pevně zavřené. Kdyby došlo k nejhoršímu a země se na ně začala řítit, nechtěla to vidět.

Když konečně přistáli a ona pustila područky sedadla, které svírala, měla co dělat, aby si neklekla a z vděčnosti nepolíbila zemi. Vědomí, že na ni čeká její nový šéf, ji přimělo napřímit se, i když měla roztřesené i kosti potom, co během cesty prožila tolik adrenalinových výkyvů. Raději se ujistila, že jí plstěný klobouček s drobnými bílými kvítky řádně sedí na vyčesaných vlasech.

Vzduch byl teplejší než ve Washingtonu, ale všechny vůně města, které by jinak mohla zachytit, zakrýval pach leteckého paliva. Spolu s ostatními pasažéry letadla zamířila ke skupince lidí.

Muž, který měl ve vlasech víc soli než pepře, držel v ruce ceduli s nápisem A. HARPER, načmáraným spěšným, nicneříkajícím písmem. Jeho oči s těžkými víčky byly podlité krví a vypovídaly o příliš mnoha hodinách v práci, stejně jako kulaté břicho, napínající sako šedivého třídlílného obleku.

„*Bom dia.*“ Usmála se, když pokládala těžké kufry, a vyslovila svou první větu v portugalštině pronesenou v Lisabonu.

Zíral na ni, jako by jí narostla druhá hlava. Určitě se nepřerekla. Jak těžké by bylo poplést přání dobrého dne?

Po chvíli se ušklíbl a zavrtěl hlavou.

„Nesměl jsem si vzít s sebou sekretářku. Jak to, že Harper ano?“

Povytáhla obočí, byla si jistá, že špatně slyšela. Ale ne, stále na ni rozhořčeně zíral.

„Já jsem Harper.“ Ukázala na jeho ceduli a řekla: „*Ava Harperová.*“

Zamrkal.

Ten podrážděný povzdech měla potlačit, ale byla příliš unavená a nervy měla příliš pocuchané. A tak teď vydechla bez jakýchkoli zábran. „Vy jste pan Sims, předpokládám?“

„To jsem.“ K její úlevě se už vzpamatoval, takže jejich úvodní setkání nepřerostlo v trapas. „Čekal jsem muže.“

Možná to vysvětlovalo, proč se neobtěžoval vzít její zavazadla. Ne že by se tím nechala vyvést z míry – sklonila se, aby oběma rukama zvedla kufry. Nebylo to poprvé, co se stěhovala na nové místo s celým životem jen ve dvou kufrech. Ale už nebyla malá holčička. Měla pod kontrolou, co dělá a kým je.

Pan Sims si konečně vzpomněl na dobré způsoby a natáhl se po jejích zavazadlech. „Dovolte, abych vám to vzal.“ Trochu zasípál, když mu dovolila je převzít, tvář mu zčervenala námahou. „Co to tam máte? Cihly?“

„Knihy,“ odpověděla popravdě. „Jen pár.“ Mohlo jich být mnohem víc, ale většinu z nich sbalila do několika krabic a uložila v Knihovně Kongresu, aby tam počkaly na její návrat.

Cestou k lesklému černému renaultu nesouhlasně odfukoval. Pak s úlevou uložil kufry na zadní sedadlo a otevřel jí dveře.

Ta první jízda Lisabonem, když projížděli kolem soch a složitě dlážděných vápencových chodníků, měla patřit k těm, které si bude pamatovat navždy. Jeli příliš rychle, než aby si stihla prohlédnout detaily, čekaly je časté ostré zatáčky a extrémní stoupání. Cesta je vedla nahoru a dolů po mnoha proslulých lisabonských pahorcích.

Právě pod jedním obzvlášť strmým svahem zastavili na ulici Rua Santana à Lapa před velkou bílou budovou. Od vysokého plotu se táhla fronta lidí, vinula se až za roh. Nejen muži a ženy, ale i děti.